

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Незважаючи на різноманітність існуючих методик, на даний момент не має єдиних загальноприйнятих критеріїв оцінки ефективності систем машинного перекладу (СМП). Тому через відсутність єдиної системи оцінки ефективності СМП, існує кілька різних підходів до цього питання.

Перший метод оцінки – суб’єктивний. Основними критеріями такого підходу є адекватність перекладу та зрозумілість. Основа цього підходу – це експертна оцінка професійного перекладача. Базується такий підхід лише на думці перекладача про те, чи прийнятний цей переклад, чи ні, і багато в чому якість такої оцінки залежить від професійного досвіду та знань того, хто оцінює. Ю. В. Ванніков у своїй роботі зазначає, що існують різні типи адекватності перекладу: семантико-стилістичний, функціональний та дезиративний. Також залежно від комунікативної установки оригінального тексту, адекватність перекладу може набувати валоративного, інцитивного, інформаційного та селективного типів [1, с. 70].

Наступним методом оцінки ефективності СМП є статистичний метод, суть якого полягає в обсязі редакторської правки. Визначається кількість змін, зроблених редактором у процесі перекладу. Якщо редактору довелося зробити велику кількість правок, переклад визнають недоцільним, неефективним і для даного типу текстів недоречним. Так само, у разі невеликої кількості редакторської корекції, за допомогою цього методу порівнюють різні СМП і вибирають найбільш підходящу для даного типу роботи.

При машинному перекладі людина може мати різний рівень участі [2, с. 152]:

- 1) передредагування – людина вручну готує текст до машинної обробки: прибирає неоднозначні поєднання, у деяких ситуаціях загалом спрощує вихідний текст;
- 2) інтерредагування – людина втручається безпосередньо в процес перекладу і прибирає складні ситуації, що склалися;
- 3) постредагування – людина обробляє кінцевий результат машинного перекладу та виправляє недоліки;
- 4) змішана участь людини – будь-які з трьох перерахованих вище варіантів можуть бути застосовані до одного тексту одночасно.

Переклад, який виконує людина, але за допомогою будь-якої програми-помічника (наприклад, комп'ютерний словник) називається автоматизованим.

У наш час існують та розвиваються високоякісні системи машинного перекладу, на допомогу яким приходять нові інформаційні технології та корпусна лінгвістика. Визначення поняття «корпусна лінгвістика» часто наголошує на «машині» в основі процесу, яка полегшує наше систематичне дослідження великої кількості мовних даних («corpus», множина: «corpora»). Як джерела даних для створення статистичних систем перекладу використовують паралельні текстові корпуси, що містять різні мовні версії одних і тих самих документів. Джерелами таких документів є збірки перекладеної художньої літератури відомих письменників, тексти парламентських засідань країн та організацій. Наприклад, парламентські звіти Канади видаються двома мовами, а офіційні документи Європейського економічного співтовариства – 11 мовами тощо.

Повне вирішення завдання машинного перекладу досі не реалізовано в жодному проекті, однак розвиток нових лінгвістичних теорій, сучасні досягнення в галузі машинного навчання, розвиток електронних словників, тезаурусів, прогрес обчислювальної техніки залишають надію на те, що в майбутньому вдасться отримати задовільне рішення цієї задачі. Для подальшого розвитку систем перекладу, які використовують реальні перекладачі, потрібно розуміти, якою мірою і з якою метою зрештою ними користуватимуться. Так, для професійних перекладачів буде корисною можливість вибору між декількома варіантами перекладу, а для звичайного користувача будуть потрібні різні інструменти, що здійснюють попередню обробку запиту.

Література

1. Ванников Ю. В. Языковая сложность текста как фактор трудности перевода : методическое пособие. М. : Изд-во Всесоюзный центр переводов, 1988. 75 с.
2. Швець О. Особливості використання CAT-tools при перекладі // Міжкультурна комунікація і перекладознавство : точки дотику та перспективи розвитку : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: збірник наукових праць (м. Переяслав, 18 березня 2021 року) / гол. ред. К. І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав, 2021. С. 147–153.